

Motion till riksdagen 2023/24:481

av Yasmine Eriksson m.fl. (SD)

Sverigedemokraternas biståndspolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bistånd som går direkt till stater, deras institutioner eller myndigheter bör villkoras med att mottagarländerna utvecklar demokrati och mänskliga rättigheter i positiv riktning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om etiska minimikrav för statliga mottagare av bistånd och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i högre grad prioritera stödet till miljöfrämjande åtgärder runt flyktingläger och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för sammanslagningar av FN-organisationer och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att avveckla UNRWA och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samarbete med endast ett urval av FN:s organisationer och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att koncentrera givandet till internationella fonder till ett mindre antal och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om initiativ till synkronisering och rollfördelning mellan Sverige och EU avseende bistånd och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om synkronisering och rollfördelning mellan Sverige och andra EU-länder för att matcha givarländers kompetenser med mottagarländers behov och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges bistånd ska bidra till utveckling av hållbar industri, handel, energiförsörjning och infrastruktur och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör vara ledande biståndsgivare för hållbart brukande av skog och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stötta bistandsprojekt för att återplantera värdefulla trädslag och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en betydande del av det bilaterala biståndet bör gå till utsläppsminskande insatser i utvecklingsländer och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sidas garantier bör ha en hög prioritet och öka i skala inom ramen för Sveriges bistånd och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillväxtfrämjande bistånd ska anpassas för varje lands unika situation och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges långsiktiga utvecklingsbistånd även bör fokusera på att hjälpa konkurrenskraftiga företag med inriktning på exportmarknaden att etablera sig och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör ge ökat bistånd kopplat till förädlingsindustrin inom jord- och skogsbruk och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge projekt för yrkesutbildningar högre prioritet inom biståndet och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge stöd till långsiktiga utbildningsinsatser för barn i flyktingskap och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att större andel av biståndet bör gå till bilaterala projekt med syftet att stötta tillväxt i mindre städer och regionalt viktiga hållbara industrier och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att garantigivningar bör ha ett ökat fokus på företag utanför storstäder och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör ge stöd till religiösa minoriteter som utsätts för förföljelse, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bistånd till länder där religiös diskriminering och förföljelse förekommer ska villkoras med att dessa företeelser tydligt motarbetas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kartlägga och avsluta bistånd som finansierar förtryck och kränkningar av hbt-plus-personer och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett slopat stöd till Islamic Relief och andra organisationer som kan kopplas till extremism, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta ett instrument för att fondera biståndsmedel vars utbetalningar frusits och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla webbplatsen Openaid och tydligare redovisa resultat för aktiviteter och tillkännager detta för regeringen.

28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska andelen av Sveriges totala bistånd som kanaliseras via multilaterala organisationer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka andelen bilaterala biståndsprojekt knutna till svensk specialistkunskap och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tydligare redovisning av i vilken grad genomförande parter efterlever Sveriges strategi och målsättningar inom biståndet i kommande resultatredovisningar av det multilaterala biståndet och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avsluta samarbeten som under en längre period inte uppnår tillräcklig måluppfyllelse, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att frysa utbetalningar vid skälig misstanke om att medlen används korrupt och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bistånd till länder som återkommande hanterar biståndet felaktigt bör avbrytas och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kontrollfunktioner för att säkerställa mottagarorganisationers lämplighet beträffande internationellt bistånd och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rätten att utföra kontroller och begära in uppgifter från mottagare av svenska biståndsmedel och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avbryta utbetalningar och krav om återbetalning vid otillbörliga avsteg från uppföljning och kontroll och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bistånd till partianslutna organisationer bör fördelas utifrån antal mandat i Sveriges riksdag och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverigedemokraternas långsiktiga mål med det svenska biståndet är att mottagarländerna ska kunna ta ekonomiskt och humanitärt ansvar för sin befolkning och respektera grundläggande demokratiska och mänskliga rättigheter. Många människor är i behov av hopp om en ljusare framtid i sitt eget land. Genom att bidra till utveckling i en sådan riktning kan konflikter förebyggas och förutsättningar för trygghet, fred och säkerhet skapas.

Förbättringar kan inte enbart komma utifrån. För att de ska kvarstå över tid behöver inhemska krafter som har förståelse för och kunskap om lokala förutsättningar ta vid.

Sveriges bistånd ska skapa förutsättningar för människor att ta sig ur fattigdom och förtryck. Fokus bör ligga på fred, fattigdomsbekämpning, trygghet och utbildning för barn och ungdomar samt på att skapa strukturer för en hållbar och positiv ekonomisk tillväxt.

Genom en grundlig översyn av biståndet, där större koncentration av biståndet går till ett urval av länder och organisationer samt på färre teman, effektiviseras biståndet.

Biståndet ska bidra till ändamålsenliga resultat där varje krona ska göra så stor nytta som möjligt. En tydlig nolltolerans mot korruption och oegentligheter ska råda.

Grundläggande mänskliga behov och rättigheter

Sveriges bistånd bör skapa förutsättningar för fattiga länder och deras invånare att utvecklas och förbättra sina levnadsvillkor. En tiondel av världens befolkning har inte tillgång till rent vatten. I fattiga länder är dessutom tillgången på tillräckligt med elektricitet eller gas för att driva en spis ovanlig. Istället samlas ved eller träkol, ofta med stora negativa effekter för naturen och för människors hälsa. Satsningar behövs därför för att fylla grundläggande behov såsom dricksvatten, sanitet, hållbar bränsletillgång, livsmedel och inkomst. Detta ger möjlighet för mottagarna att påverka sin egen vardag och omgivning. Att uppfylla grundläggande behov är en förutsättning för att bygga fungerande samhällen som i sin tur kan leda till respekt för demokratiska principer och mänskliga rättigheter.

Bistånd som går direkt till stater, deras institutioner eller myndigheter bör villkoras med att mottagarländerna utvecklar demokrati och mänskliga rättigheter i positiv riktning om brister i dessa anses råda.

Så länge extrem fattigdom, brist på mat och humanitära kriser råder bör stödet till statliga institutioner, inte minst vad gäller länder där man kan ifrågasätta om de styrande verkligen har invånarnas bästa för ögonen, ses över. Det behöver sättas upp etiska minimikrav som mottagare av den typen av bistånd måste uppfylla.

Förutom fredsskapande och fredsbevarande uppgifter, är humanitära insatser den viktigaste tematiska delen av biståndet. Konflikter, svält och naturkatastrofer orsakar stor förödelse under lång tid och Sverige ska bidra efter bästa förmåga till att lindra effekterna.

Vatten, hälsa och sanitet

Tillgången till rent vatten och sanitet är en avgörande faktor för hälsa och utveckling i fattiga länder. Brister därpå drabbar kvinnor och barn extra hårt. I många utvecklingsländer vandrar kvinnor dagligen långa sträckor för att hämta vatten. 771 miljoner människor beräknas sakna tillgång till rent vatten och 1,7 miljarder människor har inte tillgång till grundläggande sanitet. Ett gram avföring innehåller nästan en miljon bakterier och 10 miljoner virus. När avföring inte hanteras säkert riskerar därför vattenkällor, närmiljö och matproduktion att förorenas. Cirka 290 000 barn yngre än fem år dör varje år av diarré sjukdomar orsakade av smutsigt vatten och dålig sanitet.

Tillgång till rent vatten, säker sanitet och hygien är grundläggande förutsättningar för människors överlevnad, hälsa, jämställdhet, utbildning, välfärd och ekonomisk produktivitet. Svenskt bistånd bör sträva efter att bidra till förbättring av dessa förutsättningar.

Att förebygga smittsamma sjukdomar sparar både pengar och lidande. Exempelvis är det angeläget att hiv och aids bemöts med framförallt preventiva metoder. Förutom det mänskliga lidandet kan hiv/aids orsaka kraftig belastning på utvecklingsländernas välfärdssektor och ekonomi på lång sikt.

Under 2022 fick uppskattningsvis 20,5 miljoner spädbarn inga eller endast delvis grundläggande vaccinationer såsom exempelvis DTP-vaccin. Cirka 60 procent av dessa barn lever i 10 länder: Angola, Brasilien, Demokratiska republiken Kongo, Etiopien, Indien, Indonesien, Mocambique, Nigeria, Pakistan och Filipinerna.

Efter att Gavi grundades år 2000 har organisationen bidragit till att vaccinera flera hundra miljoner människor och uppger sig ha räddat mer än 16 miljoner liv. Sverige bör därför fortsatt ge sitt stöd till organisationen.

Fred och säkerhet

FN bildades för att säkerställa att något sådant som andra världskriget aldrig ska kunna upprepas och för att motverka krig och konflikter i allmänhet. Konflikter orsakar och håller människor kvar i fattigdom. Under de senaste 50 åren har nästan samtliga länder som 1965 betraktades som extremt fattiga, istället blivit låginkomstländer (gått från nivå 1 till nivå 2 enligt Hans Roslings 4-gradiga skala). De få länder som ligger kvar på den lägsta nivån är just länder med utdragna krig och konflikter. Ett förebyggande arbete för att minska risken för krig och konflikter, kombinerat med arbete för fred och försoning, är därför grundläggande för att lyfta människor ur den värsta fattigdomen och för att kunna åstadkomma varaktiga resultat. Sverige bör fortsätta att vara ett tydligt stöd i dessa avseenden genom att verka genom FN och stödja FN:s fredsbevarande och fredsskapande verksamheter.

Flyktinghjälp

Många flyktingar befinner sig i värdsamhällen i grannländerna som erbjuder säkerhet och viss samhällsservice, samt en kultur som liknar deras. Närheten till hemlandet gör det även lättare för flyktingarna att återvända hem och bidra till att återuppbygga sina hemländer när så är möjligt. Dessa grannländer bidrar därmed både till stabiliteten i området och till människors välbefinnande. Det är därför i allas intresse att länder belägna runt krisområden och med stor mängd flyktingar får generös internationell hjälp. Det är också en orimlig situation, att FN:s flyktingorganisation UNHCR inte har tillräcklig finansiering från det internationella samfundet.

Flyktinghjälp måste fokusera resurserna där de gör mest nytta, genom att stärka den humanitära insatsen i närområdet, både i värdsamhällen och i tillfälliga bosättningar såsom flyktingläger. Det är därför angeläget att andelen svenskt bistånd som går via UNHCR upprätthålls. Att stödja flyktingar handlar om insatser på en lång rad områden. Flyktingläger upprättas ofta med förhoppningen att de ska bli kortvariga inrättningar, men verkligheten är tyvärr en annan. En siffra som ofta återges är att människor i medeltal blir kvar 17 år i lägren, medan själva lägren ofta består i flera årtionden.

Flyktingläger anläggs ofta i glest befolkade områden, inte sällan i torra områden med dåliga förutsättningar för jordbruk. Detta medför att det är svårt för människor i lägren att skapa verksamheter för att förbättra sin ekonomi. Dessutom leder förstörelsen av växtlighet runt lägren, inte minst på grund av behovet av ved, ofta till konflikter med befolkningen i området. Internationella organisationer som UNHCR och FAO arbetar med trädplanteringsprojekt runt flyktingläger. Dessa planteringar kan skapa sysselsättning, säkrad vedtillgång, minskad markförstöring, bättre relation mellan läger och kringland, samt i vissa fall utgöra grund för lokal tillverkning av skogsbaserade

produkter, baserade på ved eller frukter. Sverige bör i högre grad prioritera stödet till miljöfrämjande åtgärder som samtidigt kan skapa sysselsättning i områden runt flyktingläger.

För många organisationer inom FN och det internationella samfundet

FN har sedan det bildades 1945 skapat fora där världens ledare kan träffas och arbeta tillsammans. Detta har minskat spänningarna och med största sannolikhet även lett till att många krig kunnat undvikas. FN har också många gånger handgripligt trätt in och hållit isär stridande parter så att förhandlingar kunnat träda i krigshandlingarnas ställe. FN:s roll är viktig att bevara i en tid som denna när konflikter och polarisering förefaller öka efter årtionden av mer positiv utveckling. Världen behöver de fredsbevarande och fredsskapande mekanismer som skapades efter andra världskriget. De är inte perfekta, men de är de bästa vi har.

FN har även med sina olika organisationer bidragit till ekonomisk utveckling i en lång rad fattiga länder och till att lindra följderna av naturkatastrofer och konflikter, men FN dras även med stora problem. Det finns för många FN-organisationer, overhead-kostnaderna är för stora och vi nås av återkommande indikationer på korruption beträffande både ekonomi, tilldelning av tjänster och stöd till olika länder. Dessutom har flera av FN:s cirka 40 organ inriktningar som tangerar samma verksamhetsområden. Sverige bör verka för sammanslagningar av FN-organisationer med syftet att minska administration, overheadkostnader och dubbelarbete för att uppnå högre kostnadseffektivitet. Vi bör särskilt verka för att avveckla UNRWA och istället lägga över dess verksamhet på andra FN-organisationer, till exempel FN:s huvudsakliga flyktingorganisation UNHCR.

Sverige bör fortsätta vara ett stort givarland men fokusera på samarbetet med ett urval av FN:s organisationer samt kraftsamla till ett urval av internationella fonder.

Anpassat bistånd

Omprioriteringar bör göras där resultaten av biståndet varit bristfälliga. Även SIDA:s och andra statsfinansierade organisationer förvaltningskostnader bör ses över.

Sverige är ett givarland bland många och vi kan inte och bör inte ta ansvar för alla länder och alla internationella organisationer. Regeringen bör ta initiativ till en systematisk synkronisering och rolldelning mellan Sverige och EU, respektive mellan Sverige och andra EU-länder. Detta för att sinsemellan upprätta en tydligare och mer ändamålsenlig fördelning av mottagarländer som på bästa sätt matchar givarländernas kompetens mot mottagarländernas behov.

Utveckling genom infrastruktur, industri och handel

Under de senaste årtiondena har levnadsstandarden stadigt stigit på global nivå. Trenden bröts dock i samband med Covid-19-pandemin då miljontals människor tvingades in i extrem fattigdom. Återhämtningen har varit ojämn och i många fall hindrats till följd av

Rysslands invasion av Ukraina som resulterat i prisökningar på både livsmedel och energi.

Humanitärt bistånd är av stor vikt för de allra mest nödställda för att över huvud taget kunna överleva. För att upprätta en hållbar och långsiktig positiv utveckling bör Sveriges bistånd till fattiga länder även bidra till utveckling av hållbar industri, handel, energiförsörjning och infrastruktur.

Sverige besitter hög kompetens på många områden som kan vara till gagn för utvecklingsländer. Exempelvis upprättande av energiproduktion, vägbyggnation, skogsplantering och skogsindustri. Alla dessa områden är byggstenar för ett aktivt deltagande i internationell handel som kan vara avgörande för att komma ur absolut fattigdom.

Hållbart skogsbruk

Känsliga naturområden som regnskog måste brukas med stor försiktighet. Den tropiska skogen bedöms rymma mellan 50 och 70 procent av alla jordens marklevande växt- och djurarter, men utgör samtidigt en viktig ekonomisk resurs för befolkningen. När omfattande skogsarealer huggs ned och blir till betes- eller jordbruksmark riskerar detta leda till att arter försvinner, att det lokala och regionala klimatet förändras, att grundvattennivåerna sänks och att erosionen ökar. Avskogningen medför också omfattande utsläpp av koldioxid. Därför är det viktigt att verka för att stora delar av de tropiska och subtropiska skogarna ska kunna skyddas. Det är även viktigt att utveckla metoder för hållbart brukande av övriga delar, något som är mycket mer utmanande i tropiska eller subtropiska skogar än våra nordliga barrskogar.

I många geografiska zoner kan planterad skog på marker där skogen försvunnit minska trycket på kvarvarande naturliga skogar. Det bidrar till bindande av kol från atmosfären, till bättre lokalklimat och grundvattennivå, samt utgör grund för industriell verksamhet som kan skapa arbeten utanför storstäderna.

Sverige och Norden är världsledande beträffande anläggning av skog och hållbart nyttjande av skog, samt beträffande uppbyggnad av träbaserad industri, inte minst sågverk. Vi har också en lång erfarenhet från biståndsarbete inom detta område. En kompetens som är särskilt behövd eftersom befolkningen ökar och klimatet förändras. Sverige bör därför vara ledande som biståndsgivare inom dessa områden.

Det pågår ett flertal projekt i Afrika som i samarbete med byar återplanterar värdefulla trädslag som till exempel ebenholts. Detta kan rädda många skogar, som annars bedöms ha så lågt värde för ortsbefolkningen att de omförs till annan användning. Sverige bör stötta sådana projekt.

Insatser för utsläppsminskande åtgärder i utvecklingsländer

Klimatförändringar är ett globalt problem. Offentliga medel som avsätts för att bekämpa klimatförändringar bör riktas dit där de gör mest nytta. Utsläppsminskningar i Sverige är betydligt mindre kostnadseffektiva jämfört med motsvarande minskningar i utvecklingsländer. Detta gäller särskilt energifrågor och utvinning då många utvecklingsländer fortfarande förlitar sig på kolkraft. Ländernas förbrukning av energi ökar dessutom i takt med att befolkning och välstånd ökar. Därför är det angeläget att en

betydande del av det bilaterala biståndet används för utsläppsminskande insatser i dessa länder.

Ekonomisk utveckling

Ökad sysselsättning och ekonomisk utveckling är avgörande för att länder ska kunna bli oberoende av bistånd. Om utvecklingsländer ska kunna upprätta märkbar ekonomisk tillväxt är handelslättnader av olika slag en viktig åtgärd. En kostnadseffektiv användning av biståndsmedel är garantier som Sveriges biståndsmyndighet ger för att mobilisera kapital till företag i utvecklingsländer. Dessa garantier används för att locka investerare som av olika anledningar inte hade vågat gå in med kapital, då det kan röra sig om nystartade företag eller att verksamheten bedrivs i ett konfliktdrabbat område. Dessa garantier bör ha en hög prioritet och öka i skala inom ramen för Sveriges bistånd.

Att skapa ekonomisk tillväxt i utvecklingsländer är behäftat med ett antal svårösta problem. Dessutom ser situationen väldigt olika ut från land till land. Viktiga funktioner som tillgång till kust och hamnar, infrastruktur såsom el, vägar och järnvägar samt naturresurser är ofta bristfälliga eller helt avsaknade i de minst utvecklade länderna. Parallellt pågår ofta även interna konflikter och bristande politiskt ledarskap. Därför måste också åtgärderna för att skapa tillväxt anpassas för varje lands unika situation.

I många av Afrikas utvecklingsländer är den inhemska konkurrensen så begränsad att även mycket ineffektiva företag kan överleva. Marknaderna är ofta skyddade genom importrestriktioner, klientförhållanden och korruption. För att utveckling ska ske kan konkurrens från världsmarknaden vara en användbar faktor. Studier har visat att export leder till ökad produktivitet för afrikanska företag.

Sveriges långsiktiga utvecklingsbistånd bör därför fokusera på att hjälpa utvecklingsländer att bygga inte bara småföretag, utan även större konkurrenskraftiga företag med potential att etablera sig på exportmarknaden. I sådana projekt bör samverkan med svenska företag eftersträvas.

Kvinnor står för en stor och viktig del av småföretagandet i många utvecklingsländer. De fyller även en viktig samhällsbärande roll, i synnerhet i områden där männen arbetar långt borta, exempelvis i gruvor. Ur dessa perspektiv är det direkt farligt när ideologier som bygger på att kvinnor enbart ska sköta hemmet får inflytande. Att stämna av och rikta in stora delar av biståndet så att det underlättar kvinnors arbete och säkerhet bör därför vara en viktig komponent i det svenska biståndet.

Jord- och skogsbruk i utvecklingsländer

Jordbruksutveckling är ett av de bästa verktygen för att bekämpa extrem fattigdom, öka det gemensamma välbefindandet och tillse att de 10 miljarder människor som förväntas leva på jorden år 2050 får mat. Tillväxt inom jordbrukssektorn är två till fyra gånger effektivare vad gäller att höja inkomsterna bland de fattigaste, jämfört med andra typer av insatser. 65 procent av de fattigaste arbetande vuxna lever på jordbruk. Utveckling av jordbruket är även avgörande för den ekonomiska tillväxten i många av världens fattigaste länder.

I många länder kan även skogsbruk bidra till sysselsättning på mindre orter, men ett långsiktigt skogsbruk förutsätter lönsamhet. Tyvärr tenderar fattiga länder att exportera virke obearbetat, vilket gör att merparten av arbetstillfällena och förädlingsvärdet som

virket ger upphov till hamnar utanför landet. Samtidigt blir intäkterna i ursprungslandet otillräckliga för att finansiera skogsskötseln. Inom både jordbruks- och skogssektorn är en utvecklad förädlingsindustri ett viktigt verktyg för lokal och regional utveckling, vilket i sin tur är mycket viktigt för att minska migrationen mot storstäder. Sverige har mycket goda förutsättningar att kunna bidra med expertis inom dessa områden och bör lägga större fokus i biståndet på dessa frågor, såväl genom bilateralt bistånd som genom samverkan med FAO.

Utbildning

Att lära sig räkna, läsa och skriva kan vara avgörande förutsättningar för ett självständigt liv. Utbildning kan bana vägen för att ta sig ur fattigdom och utsatthet, vilket särskilt gäller flickor. Utbildningsinsatser ska prioriteras till de minst utvecklade länderna och till återuppbyggnad av skolor i områden som destabiliserats av konflikter. Genom fortsatt stöd till Unicef bidrar Sveriges bistånd till grundskoleutbildning i de fattigaste länderna.

Grundskola är dock inte alltid tillräcklig utbildning. I de allra flesta fattiga länder går redan såväl pojkar som flickor åtminstone fem år i skola. Det som oftare saknas är yrkesutbildning och sådan är fundamental för att länder ska kunna nå framgång i sin ekonomiska utveckling.

Sverige har tidigare bidragit till yrkesutbildningar inom jord- och skogsbruk med tillhörande förädlingskedjor i många länder. Denna verksamhet är efterfrågad i ett flertal afrikanska länder och behöver återupptas. Därför bör bilaterala yrkesutbildningsprojekt, gärna i kombination med projekt som syftar till utveckling av ekonomin, ges hög prioritet inom biståndet.

Barn är de mest utsatta i krig och katastrofer och miljontals lever under svåra förhållanden i flyktingläger och vårdssamhällen. De är offer för svält och sjukdomar, de exploateras genom barnarbete, sexuellt utnyttjande och våld. De grundläggande principerna i FN:s barnkonvention om barnets rätt till liv och utveckling, ska vara vägledande i alla beslut som rör barn inom Sveriges biståndspolitik.

Hela generationer riskerar att gå miste om en trygg barndom och kvalitativ utbildning. Insatser för barns och ungdomars utbildning och välmående är grundläggande och avgörande för att länder i kris ska kunna återuppbyggas. Utbildning är också en hörnsten i det förebyggande arbetet mot att barn och ungdomar radikaliseras och rekryteras till extrema grupper. Det är därför viktigt att Sverige stödjer långsiktiga utbildningsinsatser för barn i flyktingskap.

Bistånd för regional utveckling

De flesta stater i Afrika blev självständiga under 1960-talet och vid den tiden bodde de flesta av deras medborgare på landsbygden. I detta avseende pågår en mycket snabb förändring. Enligt African Economic Outlook beräknas antalet invånare i Afrika ha ökat med 550 miljoner invånare mellan 1950 och 2021, men mellan 2010 och 2070 beräknas ökningstakten bli den dubbla. Den avtagande befolkningsökning som kan iakttas i många andra delar av världen, syns ännu inte i Afrika söder om Sahara. Kontinentens befolkning om 1,2 miljarder förväntas fördubblas till 2050 och mer än 80 procent av den ökade befolkningen väntas bo i stora städer. Bilden av fattiga på landsbygden i

Afrika som når oss via massmedia, motsvarar allt mindre den verkliga, där fattiga i allt högre grad istället bor i ruckel längs vägarna eller i storstädernas slumområden. Afrika har redan 47 miljonstäder, varav 36 återfinns söder om Sahara. De flesta av dessa städers befolkning har ökat mer än 500 procent sedan 1970-talet.

De miljömässigt utarmade zonerna runt städerna, där buskar och träd huggs till bränsle, där grundvattnet sjunker och där lufttemperaturen stiger eftersom skuggan från träden försvunnit, kan förväntas växa mycket snabbt under de närmaste årtiondena. Risken för epidemier är också överhängande.

Afrikas framtid kommer i många avseenden att avgöras av hur dess storstäder utvecklas. Människor som flyr landsbygden i Afrika har ofta bara ett rimligt alternativ och det är just storstädernas slumområden. Storstäderna bildar dessutom avstamp för internationell migration.

Genom att fördela en större del av biståndet till att utveckla mindre städer, kan Sverige bidra till att fler människor ges möjlighet att bosätta sig där, utan att förlora kontakten med släkt och hembygd. I dessa mindre städer måste befolkningsöverskottet från landsbygden kunna få yrkesutbildning och finna arbeten. Industrier, inte minst knutna till förädling av produkter från jord- och skogsbruk, måste utvecklas och därmed ökar lönsamheten även i lantbruket. För att en sådan utveckling ska vara möjlig behövs regionala satsningar, där elektrifiering, järnvägar, vägar och utbildning – inte minst yrkesutbildning. Bistånd i form av industriell utveckling är också oerhört viktig. Det går inte att bortse ifrån att Kina, som självt nyligen och på mycket kort tid gått från att vara ett mycket fattigt land till ett medelinkomstland, har valt att prioritera de här faktorerna i sitt bistånd.

Kinas exempel gör intryck på mottagarländerna och många är säkert beredda att bortse från de kinesiska problemen med demokrati och mänskliga rättigheter till förmån för möjligheten till egen utveckling. Sedan länge utvecklade länder med fungerande demokrati bör också erbjuda utvecklingsstöd inom dessa prioriterade områden. På sikt bör därför större andel av biståndet gå till bilaterala projekt med syfte att stötta tillväxten i mindre städer och regionalt viktiga hållbara industrier.

Sverigedemokraterna ser gärna en utveckling av systemet med garantigivning till lån för uppbyggande av företag och infrastruktur, dock behövs ett ökat fokus av dessa aktiviteter mot andra delar av mottagarländerna än miljonstäderna.

Religionsfrihet

Sverige ska i internationella sammanhang stå upp för religionsfrihet. Sverige ska exempelvis inte rösta fram kandidater till chefstjänster i internationella organisationer, som inte står bakom friheten att tro som man själv vill och friheten att avsäga sig sin religion om ens tro förändras.

I många länder är människor utsatta för religiösa förföljelser. Det gäller inte minst kristna grupper i muslimska länder eller muslimska grupper i Sydostasien. I sådana länder bör Sverige prioritera stöd till de förföljda grupperna. Sveriges bistånd till stater med religiös diskriminering och religiös förföljelse ska villkoras mot att dessa företeelser tydligt motarbetas.

GBT+-personer

Afghanistan, Somalia, Etiopien, Tanzania och Uganda är alla länder som 2022 tillhörde toppskiktet för mottagare av bilateralt bistånd från Sverige.

Gemensamt har de också att det pågår lagstadgat förtryck mot GBT+-personer och andra sexuella minoriteter i länderna.

I Tanzania riskerar den som begår homosexuell handling livstids fängelse medan samma gärning kan ge upp till 15 års fängelse i Etiopien. I Uganda infördes nyligen dödsstraff för homosexuella medan det i Somalia och Afghanistan är en mer osäker situation. En del av brottsbalken stadgar att homosexuella handlingar bestraffas med fängelse, men domare kan inom ramen för sharialagar också implementera straff direkt ur koranen, döma enligt lagen om otrohet, eller döma utefter eget tycke, inklusive dödsstraff.

Svenskt bistånd har länge varit, och ska fortsätta att vara, ett av många verktyg för att verka för svenska diplomatiska intressen, däribland positiv social utveckling i mottagarlandet. Det uppstår ett moraliskt dilemma när svenskt bistånd riskerar att bidra till att mänskliga rättigheter allvarligt kränks såsom sker i dessa länder. Vi ser mycket få signaler som tyder på att något av dessa länder är på väg att förändra sin inställning till sexuella minoriteters rättigheter.

Sveriges bistånd behöver därför analyseras i syfte att kartlägga och avsluta bistånd som finansierar myndigheter eller organisationer som aktivt förtrycker och kränker GBT+-personers mänskliga rättigheter.

Den palestinska myndigheten

I Palestina råder korruption, bristande insyn, svågerpolitik, fängslande av frihetskämpar, sedlighetspoliser och förtryck. När det palestinska centrumet för politisk forskning 2022 gjorde en undersökning visade den att 84 procent av deltagarna ansåg att det förekom korruption i den palestinska myndighetens institutioner. År 2005 tillträdde Abbas som president, en post som skulle vara i fem år. Inga presidentval har hållits sedan dess och Abbas sitter kvar på posten.

Olika rapporter har visat att stora summor från den palestinska myndighetens budget förskingras varje år. Även biståndsmedel har rapporterats försvinna i privata fickor. Dessutom anses de mänskliga rättigheterna i Palestina vara bristande. Begränsningar av yttrandefriheten och terroriserande av den egna befolkningen fortsätter utan att straff för detta utmåts. Kvinnor utsätts för diskriminering och våld och i Gaza fortsätter Hamas att låta så kallade domstolar mäta ut dödsstraff och genomföra offentliga avrättningar. Myndigheten har deltagit mycket aktivt i spridandet av antisemitiska konspirationsteorier och hat mot judar. Skolmaterial som glorifierar våld och martyrskap, och uppmanar barn att bokstavligen offra sina liv i religionens namn, har lett till stora tveksamheter till att betala ut stöd för utbildningsinsatser. Under rådande omständigheter står Sverigedemokraterna fast vid att Sverige inte ska betala ut bistånd direkt till den palestinska myndigheten.

Slopat stöd till Islamic Relief

Sida kräver att deras partners ska efterleva de humanitära principerna i all den humanitära verksamhet som bedrivs (samt följa Sidas allmänna villkor). Detta innebär att partnern ska bedriva en humanitär verksamhet som strikt efterlever principerna om humanitet, opartiskhet, neutralitet och oberoende. Av den anledningen finns redan grunder för att utesluta vissa samarbetspartners som bevisligen inte lever upp till dagens motkrav. Islamic Relief är ett sådant exempel, eftersom det är en organisation med tydliga kopplingar till det radikala Muslimska brödraskapet.

Muslimska brödraskapet ser sig till stor del som en fadder åt islamismen i Europa och andra delar av världen. Genom att bygga en ideologiskt uppbyggd rörelse fångar man in medlemmar i en introduceringsprocess för att sedan förbereda dessa på ett långsiktigt samhällsbygge. Man strävar efter att på sikt bygga en islamisk stat, en utveckling som sker gradvis och delvis genom en viss form av anpassning till det europeiska värdsamhället. Muslimska brödraskapets grunder är tydliga, vilket vi ser i deras motto: "Allah är vårt mål; Profeten är vår ledare; Koranen är vår lag; jihad är vår väg; och döden för Allahs ära är vår högsta strävan." Med anledning av dessa klara avsteg från de villkor som ställs för bistånd bör stöd till organisationen Islamic Relief stoppas.

Möjlighet att frysa bistånd

Det mål som Sverige tidigare hade om att spendera en procent av BNI på bistånd skapade incitament som riskerade att ha negativ påverkan på biståndets kvalitet. När en myndighet har som mål att betala ut en viss summa pengar varje år snarare än att titta på kvaliteten, riskerar den att bortse från vissa korruptionsrisker eller ineffektivitet i biståndet.

Likasa blir det mindre intressant att kräva motfinansiering av mottagarlandet till olika projekt. Detta är skadligt i sig, eftersom motfinansiering tvingar mottagarlandet att tydligt visa att det faktiskt tror på och stödjer projekten ifråga.

Riksrevisionens analys av Sidas garantiverksamhet som publicerades under 2021 exemplifierar ett par av dessa problem. Där påpekas dels att Sverige utan tydlig analys ofta efterskönt de uppläggningskostnader som mottagarlandet var tänkt att betala, något som bidrog till att nå enprocentmålet. Vidare påpekar Riksrevisionen att arbetet med lån mot garantier från Sida ofta nedprioriterats, eftersom lånebeloppen inte inräknas i biståndsmålet om 1 procent av BNI.

I en förhandlingssituation mellan Sida och dess partners skapade utgiftsmålet också ett underläge för Sida, eftersom motparten vet att Sida har incitament att betala ut pengar för att nå sitt mål.

Ett instrument för att fondera biståndsmedel vars utbetalningar frusits bör därför upprättas. Sådana medel skulle räknas in i det berörda årets bistånd, men användas så snart det säkerställts att de kan användas korrekt och kvalitetssäkrat.

Redovisning och resultatindikatorer

En ökad transparens inom biståndet bör säkerställas där det är möjligt för att följa biståndet från givare till avslutat genomförande. Webbplatsen openaid.se utgör en bra grund men har en del brister.

Data och information som tillgängliggörs på openaid.se bör utvecklas och exempel på resultat bör tydligare redovisas.

När bistånd kanaliseras via multilaterala organisationer är det ofta en kanal för andra genomförandepartners inom ramen för insatserna. Exempelvis förmedlas en betydande del av Sidas stöd till FN vidare till civilsamhällesorganisationer, såväl nationella som lokala. De stora humanitära fonderna kanaliserar i vissa fall upp till 80 procent av medlen genom enskilda organisationer.

Användandet av multilaterala organisationer för att kanalisera svenskt bilateralt bistånd har ökat kraftigt efter år 2000. Det finns risk att en alltför stor tilltro sätts till dessa organisationer, samtidigt som kontrollen och uppföljningen i hela kedjan halkar efter. Transparensen bör förbättras och det måste bli betydligt lättare att kunna följa bistånd inom exempelvis ett landområde från givare genom multilaterala organisationer till genomförandeparten. Andelen av Sveriges bistånd som kanaliseras via multilaterala organisationer bör minskas. Sverige har speciell kompetens inom vissa områden och bör öka andelen av bistånd i bilaterala projekt knutna till svensk specialistkunskap.

Riksdagen bör vidare uppdra till regeringen att tydligare redovisa i vilken grad genomförande parter efterlever Sveriges strategi och målsättningar inom biståndet i kommande resultatredovisningar av det multilaterala biståndet.

Resultatindikatorers betydelse

Sida ställer upp resultatindikatorer för att mäta i vilken utsträckning biståndets målsättningar uppnås. I den redovisning som gavs i regeringens budgetproposition för 2024 kunde man se att utvecklingen för strategimålen gick bakåt i de flesta fall.

Resultaten ska styra fortsatt resursfördelning. I de fall resultat uteblir under en längre period inom vissa program bör de avslutas.

Olämpliga mottagare, korruption och möjligheten att avbryta utbetalningar

Vi ska aldrig se mellan fingrarna när det kommer till korruption och förskingring av biståndsmedel. Denna ambition är tyvärr inte alltid lätt att upprätthålla med viljan att prioritera de minst utvecklade och fattigaste länderna eftersom de ofta dras med dessa problem. Det är därför viktigt med ett flexibelt bistånd anpassat efter den situation som råder i olika länder. Bistånd till länder med svaga institutioner bör i första hand gå genom icke-statliga organisationer. Sverige måste omedelbart frysa utbetalningar så fort en skälig misstanke finns om att pengarna försvinner till korruption. Bistånd till länder som återkommande visar sig hantera biståndet felaktigt bör avbrytas.

Det finns flera exempel på organisationer verksamma i Syrien som fått internationellt stöd i syfte att bistå med viktiga satsningar, men som haft kopplingar till extremist-grupperingar. I en tydligare Syrienstrategi bör det naturligtvis framgå tydligt att dessa inte ska erhålla något stöd, utan att biståndet ska kanaliseras ut till trovärdiga,

opartiska hjälporganisationer eller mottagare som tydligt visar att de står bakom grundläggande mänskliga rättigheter enligt ett västerländskt synsätt. Trots skrivelser fallerar man från svensk sida avseende de humanitära principerna, varför det kan krävas ytterligare krafttag för att förhindra att detta sker. Regeringen bör verka för att se över de kontrollfunktioner som idag finns för att säkerställa att mottagare av internationellt stöd inte bryter mot rådande principer.

Orimliga löner hos samarbetspartners

Det finns flera fall där Sida avbrutit utbetalningar till organisationer på grund av oskäligen utbetalningar i löner och förmåner. Ett exempel är när Sida i september 2019 frös utbetalningarna till African Enterprise Challenge Fund, AECF, efter att en fördjupad revision visat att organisationens toppskikt använt en stor del av medlen till löner och förmåner.

Det finns behov av skärpta krav på styrning, kontroll och uppföljning inom det multilaterala biståndet. Krav behöver ställas vid samarbete med internationella biståndsfonder där svensk myndighet alltid ska ha en oberoende rätt att utföra kontroller, begära in kontrolluppgifter från betalningsmottagare och få del av uppföljningsrapporter och andra dokument. Avsteg från uppföljning och kontroll ska inte medges på grund av att situationen på marken medför att sådana kontroller är svåra eller omöjliga att genomföra. För att inte riskera att biståndsmedel i en sådan situation hamnar i terroristers händer eller försvinner i annan korruption bör utbetalningar omedelbart avbrytas och krav om återbetalning ställas.

Partinära bistånd

Åtminstone sedan 1995 har en del av biståndsmedlen gått via organisationer knutna till riksdagspartierna. Exempel på partianknutna organisationer som får del av stödet är Olof Palmes Internationella Centrum (Socialdemokraterna), Swedish International Liberal Centre (Liberalerna) och Vänsterns Internationella Forum (Vänsterpartiet).

Den första utvärderingen av partiernas biståndsverksamhet gjordes 1997 av SPM Consultants och utvärderingen var mycket kritisk. Istället för att stödja demokratiutvecklingen hjälpte de svenska partierna helt enkelt sina systerpartier.

En studie av Statsvetenskapliga institutionen vid Uppsala universitet år 2000 konstaterade att inte mycket hade förbättrats. Dessa kritiska utvärderingar ledde dock inte till några förändringar av problematiken i sak. Verksamheten, som dittills varit en testverksamhet, kom istället att permanentas. 2014 gjordes en studie vid expertgruppen för biståndsanalys där det framgick att gruppen inte hittat tydliga belägg för det partinära biståndets positiva effekter. Det var också svårt att koppla det partinära biståndet till andra insatser för demokrati eftersom det partinära biståndet kanaliseras genom de politiska partierna. Studien menade också att en bättre samordning av demokratibiståndet kunde ge bättre resultat.

Problemen med partinära bistånd är en naturlig konsekvens av att svenska partier kan bidra med skattemedel till sina ideologiska allierade i andra länder, samtidigt som andra partier kan utestängas. Vi konstaterar att det här systemet inte fungerar väl. Det partinära biståndet bör tillgängliggöras för samtliga riksdagspartier i förhållande till

antal mandat. Löpande kontroll och utvärdering av det partinära biståndet är av stor vikt och det bör övervägs om eller i vilka former stödet ska finnas kvar.

Yasmine Eriksson (SD)

Aron Emilsson (SD)

Markus Wiechel (SD)

Rasmus Giertz (SD)